

Edicija
TOKOVI

Edgardo Vega Junke
Koliko god obećavala da ćeš da kuvaš i plaćaš stanarinu popušila si
jer se Bil Bejli više ne vraća kući

Naslov originala:

Edgardo Vega Yunque
No Matter How Much You Promise to Cook or Pay the Rent
You Blew it Cause Bill Bailly ain't Never Coming Home Again

FSG

Prevod s engleskog:

Nenad Cvetičanin

Izdavač: VEGA media,
Bulevar Mihajla Pupina 11, P.fah: 65, Novi Sad
www.vegamedia.rs
redakcija@vegamedia.rs
Tel/fax: ++381 21 472 0 452

Za izdavača: Roman Vehovec, direktor

Urednica: Tatjana Vehovec

Oblikovanje korica: Jelena Mirković

Lektura i korektura: Maja Tomić, Elza Vuletić
Prelom i priprema za štampu: VEGA media

Plasman:

VEGA media, Novi Sad; Klub knjige: 021 472 0 452

Štampa:

Alfa-graf NS, Novi Sad, Ćirila i Metodija 42a

Edicija: TOKOVI

ISBN: 978-86-83425-94-5

Copyright© 2003 by Edgardo Vega Yunque

Published by arrangement with Farrar, Straus and Giroux, LLC, New York

© copyright za prevod na srpski VEGA media 2008. Sva prava pridržana.

Fotokopiranje ili umnožavanje ove publikacije na neki drugi način
zabranjeno je.

Svako korišćenje publikacije u celini ili nekog njenog dela podleže
zakonima o autorskim pravima i kopirajtu.

Objavljivanje ove knjige pomogla je:

AMERICAN EMBASSY

Beograd

Edgardo Vega Junke

**Koliko god obećavala da ćeš da kuvaš i
plaćaš stanarinu popušila si jer se
više ne vraća kući**

BIL BEJLI

prevod s engleskog:
Nenad Cvetičanin

Prvi stav

POTRAGA

1. Ovde i tamo

Ne tako veselog maja meseca, 1988. godine, kada su školski dani već počeli da se razvlače, Vidamija Farel je, završavajući drugi razred srednje, ponovo, kao i prethodne četiri godine, postajala nemirna. Uprkos mnoštvu dokaza o sopstvenoj transformaciji u ozbiljnog učenika, predstojeći kraj školske godine počeo je da joj predstavlja ultravažan trenutak, i to od momenta kad su njeni roditelji, to jest uglavnom njena majka, i to iz verovatno pogrešnih razloga, došli do zaključka da bi bilo etnički korisno da Vidamija deo letnjeg raspusta provede sa svojim ocem.

Duboko uronjena u kvadratnu jednačinu i zagledana u nebo puno teških, sivih oblaka, Vidamija ponovo pomisli na svog oca, Bilija Farela, koji je u njenoj glavi bio ličnost mitskih osobina. Otkad ga je upoznala, istovremeno mu se i divila, i žalila ga, odlučivši da je u najboljem interesu svih da mu pomogne da se vrati u mnogo prihvatljivije ljudsko okruženje. S ocem se nije srela do svoje dvanaeste godine, kada je prvi put spoznala da je nekada davno, pod pljuskom puščane tanadi, on sedeo usred vijetnamskog pirinčanog polja i ljuljuškao izrešetano i zauvek beživotno

telo njenog ujaka, Džoiya Santijaga iz ulice Rivington, sa Louer Ist Sajda u Njujorku, koga nikada nije ni upoznala, budući da ni vreme, ni mesto nisu priuštili takve smicalice.

Bili Farel je plakao stežući unakaženo telo svog najboljeg prijatelja, svog ortaka iz ekipe, svoje glavne face za duvku. Bio je to takav šok da Bili nije ni primetio da je, iako ga je tek okrzula, kiša kuršuma potpuno izbrisala iz njegove glave čitav katalog muzičkih stilova Teloniousa Monka, Bada Pauela, Dejva Brubeka, Oskara Petersona i ostalih džez pijanista. Ipak, čak i da taj pljusak olova nije iz njegove svesti uklonio kompleksno poznavanje sniženih sedmica i povišenih devetki, zamršene harmonske skale i virtuoznost improvizacije kojom je svojevremeno vladao, Bili je znao da bi bio nesposoban da na svoj način izvede standarde poput Moonlight in Vermont, April in Paris, Back Home Again in Indiana, ili Autumn in New York. Ne zato što mu je nedostajao kakav geografski metronom, već zato što je to kroljenje olovom trajno oštetilo njegov srednji i mali prst desne šake u korenu, pretvarajući ga u osmoprstog džez pijanistu, što je pojava ređa i od arktičke orhideje.

Kako se Bili sećao, na kraju je, probijajući se kroz lepljivu vrućinu i kašu od stabljika pirinča, otkinutih udova, nevoljnog grčenja utrobe i monotonog ubadanja hiljada muva, stigla i lekarska ekipa. Izvukli su beživotno Santijagovo telo iz njegovog, šokom izazvanog, polukatatičnog, osmoprstog, grčevitog stiska i stavili ga u plastičnu vreću. Tek onda su primetili pokidanu kožu na Bilijevoj glavi i prazna mesta na ruci, spucali mu injekciju morfijuma i ubacili ga u helikopter.

Dok su mu u bolnici u Da Nangu brijali glavu pripremajući ga za neurohirušku operaciju, lekari su, pošto su mu očistili i dezinfikovali rane, raznim anestetima poslali Bilija u Nedođiju, gde nema nikakvih bolova. Zatim su rastegli pokidani epiderm njegove desne ruke i stavili kopče preko zglobova gde su nekada počinjali srednji i mali prst. Nisu potrošili ni minut pre nego što su se posvetili njegovoj lobanji. Šrapnel

mu je odneo centimetar i po kosti glave iznad levog uva, pa, nakon što su ubacili malenu metalnu pločicu na mesto gde je zjapila rupa, hirurzi zašišu i tu ranu. Ironije radi, imajući u vidu Bilijev muzički ukus, pojedinih noći, kada bi uslovi u jonosferi bili odgovarajući, metalni umetak u njegovoj glavi hvatao bi signal kantri radio-stanice iz Vilinga u Zapadnoj Virdžiniji. Tako su, sada, njegovi ratni košmari bili podvučeni muzikom koja bi više odgovarala filmu o švercerima alkohola usred prohibicije sa Robertom Mičamom i sinovima u glavnoj ulozi...

Lekari, koji po njegovom mišljenju nisu uspjeli da iz te pirinčane lokve pokupe rasutog Telonija Monka, Gila Evansa, Mekoja Tajnera, Horasa Silvera, Reda Garlanda i ostale, računajući i njegov lični trezor bluzi, regtajma, diksija, svinga, bopa, vestkousti i progresivnih solaža stotina muzičara, od Blajnda Lemona Džefersona do Orneta Kolmana, sada su se čudili zašto je Bili zurio u plafon, ne progovarajući ni reč. Često bi, tek, uvis podigao desnu ruku, uvijenu u zavoje koji su je štitili od infekcija, i pokušavao da, usred te rukavice od gaze, pomera svoje nepostojeće prste, koji su se nekada, zajedno sa savršeno uparenim parnjacima leve šake, obavijali oko zamršenih melodija, poput dečijih ručica oko prolećnog leptira, što bi mu se nakratko divile, pre nego što bi ga pustile da odleprša.

Čitavih osam meseci, najpre u bolnici u Vijetnamu, pa u Japanu i, najzad, u Americi, Bili Farel je sedeo i tupo buljio u svoju osakaćenu ruku, ne prepoznajući je kao svoju. Lekari i savetnici i sveštenici, svi su oni dolazili i odlazili, ali se nijedan od njih nije izvinio što nije uspeo da mu vrati muziku izgubljenju u onoj pirinčanoj lokvi. Izgubivši sa rasutom muzikom i svoj temperament, inventivnost i sviračku tehniku, Biliju Farelu je ostala još samo ljubav. Na kraju je svima samo rekao: Dobro sam, hvala lepo i Bog vas blagoslovio. Kada su ga upitali na koju adresu da pošalju ček sa invalidninom, zamolio ih je da ga pošalju njegovom

dedi, Baku Sandersu, iz Jonkersa, u Njujorku, ta adresa je poznata svešteniku.

Kako je Vidamija rasla, saznavala je da se druge devojčice zovu Džejn, Džoan, Džin, Dženet, Džini, Džindžer, pa čak i Glorija, Karmen, Marija ili Tereza, ali da nijedna druga ne nosi njeno ime; ako bi te devojčice imale majke koje su izgledale kao njena, onda bi se prezivale Rivera, Rodrigez, Vaskez, Lopez..., ali ne i Farel. Tada je poželela da sazna sve o svom ocu. Pošto njena majka, Elza, nije obraćala pažnju na to, odbacivši njeno interesovanje kao nebitno, Vidamija se obratila svojoj baki, Ursuli Santijago. Sve što joj je baka Santijago rekla jeste da su njen otac i ujka-Džoi bili u ratu, i da je njen ujak poginuo, a otac bio ranjen, i da se zove Bili Farel, da ima plavu kosu i plave oči, i da je nekad živio u Jonkersu.

“Kako su se upoznali?”, upitala ju je Vidamija, prilikom jedne od onih retkih situacija kad bi je majka odvela u grad i ostavila kod bake. “Kako? On i moja mama, uff, guelita?”, interesovala se Vidamija, gotovo priljubivši svoju baku za šporet na kome je ona već čitavu večnost mešala šerpu crvenog pasulja.

“To već moraš da pitaš svoju majku”, odgovori Ursula, sa karakterističnim ća-ća-ća akcentom stanovnika Začaranog ostrva, Portorika, tierra de mis amores, jardín de flores donde yo nací¹. “Ona to sigurno zna, mijita”.

“Neće da mi kaže.”

“Sigurno ima razloga za to.”

I tako je, onog leta kad je napunila dvanaest godina, pošto je saznala da voz od Taritauna do Njujorka staje i u Jonkersu, Vidamija napravila plan: uštedevši svoj šestomesečni džeparac, krenula je jedne subote da pronade Bilija Farela, prikrivši svoju potragu navodnim obilaskom muzeja Gugenhajm sa svojom prijateljicom iz letnjeg dečijeg kampa,

¹ Zemlja mojih snova, cvetna bašta, gde sam rođena – prim. prev.

trinaestogodišnjom Dženet Šapiro, iz Saton Plejsa. Pošto je umešno organizovala svoj alibi i proturila laž veštinom diplomaca najboljih škola za agente, Vidamija, umesto da nastavi do kraja puta i stanice Grand Central u Njujork Sitiju, siđe na stanici u Jonkersu i, usplahirena, ali odlučna u svojoj nameri, nastavi dalje. Mahnito, poput uspaničene životinjice, zagnjuri u telefonski imenik, probijajući se slovo po slovo, dok ne pronađe ono što je tražila, a onda pažljivo iskopira ime, adresu i telefonski broj svih Farel u gradu. Posle čitavog sata rasitnjavanja dolarskih novčanica u kovanice od deset centi i beskorisnih poziva raznoraznim Farelima, u kojima je, spuštajući svoj glas, ili stavljajući maramicu preko mikrofona slušalice, pokušavala da se predstavi kao službenica javnih službi, banaka i osiguravajućih društava, Vidamija počne da očajava zbog neuspeha svoje amaterske potrage, te, ophrvana sopstvenim razočarenjem sede na ivičnjak da porazmisli šta bi dalje.

Izgedala je toliko slomljena očajem zbog svog neuspeha, da je policajac po imenu Arnold Tajson bio ubeđen da je pobegla od kuće, te počne da je ispituje o jadu u kome se našla. Kada mu je ispričala o svojoj potrazi, pozornik Tajson, koji je sa Bilijem išao u srednju školu, ispuni svoju dužnost i odveze Vidamiju svojim patrolnim kolima preko mosta Bilijevoj majci, Mod Farel, koju su svi znali kao krupnu i zgodnu plavušu, šankericu u "O'Henlonu" u Maunt Vernonu.

"Gospođo Farel, ova devojčica traži Bilija", reče pozornik Tajson, podižući Vidamiju na barsku stolicu. "Kaže da joj je on otac."

"Hoćeš sokić?", upita Mod.

"Ne, hvala", odgovori Vidamija.

"Kako se zoveš, dušice?", ponovo upita Mod, grabeci čašom kockice leda iz boksa iza šanka.

"Vidamija Farel", reče hispano smotuljak s pegicama na nosu, kako ju je Mod kasnije opisivala Rubi Brodvej, znanoj i kao zgodna crnkinja koja vodi kuću gde vatrogasci, policajci i železničari odlaze kada se umore od

slušanja priča svojih žena o bonovima, kolor-televizorima i kozmetičkim preparatima.

“I... ti znaš mog sina?”, upita Mod, stavljajući čašu na uglačani šank.

“Ne, ali znam da mi je on otac. On i moj ujak su bili u ratu. Ujak mi je tamo poginuo. Evo, imam sliku.”

Iz velike kožne torbe koju je nosila preko ramena, kao prava tinejdžerka, Vidamija izvuče izgužvanu fotografiju Bilija Farela i Džoijsa Santijaga u Vijetnamu, koju je otkrila dve nedelje ranije u nekom majčinom kovčegu dok je ova, sa njenim očuhom, bila na Bahamima.

“Moguće”, reče Mod i, sipajući sok u čašu na šanku, pogleda sliku, a zatim pozornika Tajsona. “Irkinja sto posto”, dodade, detaljno proučavajući Vidamijine crte lica. “Mada usta liče na Bilijeva. Pij, dušice.”

“Ne, hvala”, reče Vidamija.

“Vidi, ako već treba da ti budem baba, onda ti je bolje da me slušaš”, reče Mod i, oslonivši svoj raskošni torzo na šank, žmirnu kao što to rade u TV seriji I Love Lucy, što Vidamiju natera da se osmehne. “Sokić je besplatan i golicaće te po nosu.”

“Okej”, odgovori Vidamija i, srčući gutljačice, pusti da je mehurići prskaju po licu.

I tako je Mod Farel postala Vidamijina baka. Narednih subotnjih popodneva, kada bi završila smenu u “O’Henlonu”, Mod bi vodila Vidamiju na bolonjske sendviče i ledenohladan klaker, pažljivo je upućujući u njeno porodično stablo, objašnjavajući joj porodičnim zgodama, pričama i mitovima kako je Bili zaista bio u ratu, gde je doživeo pogubnu povredu, zbog koje je u mnogome postao nesposoban, ali ne tako, govorila je, misleći na njegovu sposobnost da dobije porod. Izgovarala je to bez ikakvih zlih primisli, puna takve zahvalnosti od koje bi joj iz krupnih plavih očiju potekle krupne majčinske suze. Zagrlila bi

Vidamiju toliko snažno da se devojčica smejala i plakala u isto vreme, govoreći: "Bako, umazala si se majonezom."

Mod Farel je Bilija zvala Kid, objašnjavajući da ga je, dok je još bio dete, bez ikakvog razloga tako prozvao njen otac, a njegov deda, Bak Sanderson, poznati svirač bendža, za koga se govorilo – bar je sam tako pričao – da je svirao na brodovima po Misisipiju i znao hiljadu i jednu pesmu kojom je podučavao malenog Bilija, još od kad je ovaj napunio godinu i pô, prozvavši ga muzičkim genijem, jer mu je jednom, taj njegov deda, Bak Sanders, odsviravši Mary Had a Little Lamb na dečijem ksilofonu pružio palicu, a dečak je, iako još uvek suviše mali da izgovori artikulisanu reč, bez imalo oklevanja, bez ijedne greške, ponovio svaki ton od Mary had do sure to go. Kada su svi krenuli da oduševljeno aplaudiraju, maleni Bili ih pogleda potpuno zbunjeno. I dan-danas mogu da se zakunu da je njegov pogled bio pun prekora zbog njihove naivnosti, kao da je znao da je ta melodija sasvim jednostavna.

Ispostavilo se, kako je Vidamija saznala, da je Bili, pošto je otpušten iz bolnice, doleteo iz Kalifornije u Njujork i odseo kod roditelja svoje majke, svakodnevno ih slušajući kako džangrizaju oko svega i svačega, kao što je još iz detinjstva pamtio da su to oduvek radili.

Bili je dozvolio da ga, u trenucima između nezvanih flešbekova rata, njegov deda uči da svira gitaru, puštajući starca da ga uzme u zagrljaj, kada bi zaplakao što ni svojom zdravom rukom ne može da uhvati H₇. Negde u dubini svoje prošlosti, na nekom spokojnom mestu dobro čuvanog sećanja, znao je da su nekada akordi sami tekli kroz njega; da je muzika proticala kroz njegovu predivnu, razigranu levu ruku, prostirući akorde pod sobom kao put ispunjen predivnim krajolicima. Bili je, uz strpljivu pomoć deda-Baka, uporno nastavljao da uči, i kada je savladao desetak akorda, dovoljno da može da se prati na gitari dok peva kantripesme poput The Fox i Go Tell Aunt Rhodie, kao i neke standarde kao što

su Easy Rider ili John Henry, pozvao je majku i rekao joj da odlazi u grad, misleći pod time na Menhetn.

S brižnošću koja je znana samo majkama, Mod mu reče da se čuva i da, ukoliko ikada postane nemiran, ili mu je potrebno društvo, u komšiluku uvek ima dovoljno devojaka koje su spremne da ugase taj žar, naročito ona Mardži Bjankalana, Italijanka, čiji je otac imao berbernicu, i koja je baš prošle subote rekla: "Zdravo, gospođo Farel. Kako je Bili?"; ili možda Adela Botnik, koja je učila za doktora, ali oduvek volela džez i stalno se raspitivala za njega.

I tako, osetivši se glupo što je uopšte pokrenula tu temu, Mod nastavi dalje, rekavši da slobodno preko dana može da koristi njen stan dok je ona u O'Hanlonu, pod uslovom da promeni posteljinu i sredi za sobom kad završi, budući da je i sama ponekad zapadala u takva stanja i imala prijatelje, jer je ona, ipak, relativno mlada žena, i da se nada da on neće pomisliti da je to zato što nije volela njegovog oca – Bog da mu dušu prosti – već baš zato što ga jeste volela, i što ga još uvek voli, i da se ne ljuti što sada ona priča o tim stvarima.

"Ma, ne, mama", rekao je. "Ništa takvo. Hvala ti, u svakom slučaju. I, nemoj da brineš."

"To si mi rekao i prošli put, tupsone", reče krupna, zgodna Mod, poput prave majke. "Biće sve u redu, rekao si, pa si se vratio sav izrešetan, kao i tvoj otac kad su ga ona španska govna napunila olovom u Harlemu."

Tokom prepričavanja ove priče, "španska govna" su izbačena, a Portorikanci ni na koji način nisu pomenuti kao uzroci njene životne tragedije, budući da je Vidamija svojim neodoljivim šarmom zauzela posebno mesto u Modinom srcu, čineći je neverovatno ponosnom na činjenicu da joj je baš ona baka.

"Biću okej, mama", reče Bili Farel. "Stvarno. Nemoj da brineš. Važi?"

"Bili?", poče Mod, a glas joj zadrhta preko telefona.

"Nemoj, mama."

“Imaš li para?”

“Imam. Juče mi je stigao ček. Vraćam se večeras. Samo moram malo da prošetam. Javiću se.”

“Volim te, kučkin sine, najobičniji.”

I, kao i obično, Bili joj skrenu pažnju da porazmisli šta je onda ona u tom slučaju. Mod se nasmeja, pa reče: “Tako je i to nemoj nikad da zaboraviš”, i onda su se pozdravili, a Bili se, potom, pozdravi i sa deda-Bakom i bakom Bridžid i, odeven u farmerice i “vijetnamku”, nesvestan da, zapravo, time izražava svoj bunt, i to baš onaj koji će promeniti svest Amerike o ratu od slike romantičnog, džonvejnovskog povratka u naručje prelepe devojke sa naslovnih strana, kao iz Halls of Montezuma, ili Shores of Tripoli, u sliku pravog prolivanja krvi, kidanja udova, čupanja mesa, kontuzija i bučnog, zastrašujućeg susreta sa strahom i smrću. Bili pešice krenu od kuće svog dede sve do Brodveja, a zatim lagano pređe sledećih četrdeset blokova do železničke stanice.

Za njega je četrdeset blokova bilo ništa. Obična šetnja. Bio je naviknut na tabananje pod punom ratnom opremom, što je, pored uniforme i čizama, podrazumevalo i ranac, čaturicu, nož, “četrdesetpeticu” u futrolji, RAP, 60-milimetarsku automatsku pušku i dovoljno municije da zaustavi čitav puk, ukoliko bi, slučajno, naišli na neki. Navikao je da se takav šunja kroz gusto šipražje i šume, preko pirinčanih polja i brda, boreći se s vrućinom, i bubama, i pijavicama, i neprekidnom vlagom tokom kišnih sezona; izbegavajući klopke i džombe, u pokušaju da postavi zasedu severnokorejskim vojnicima, to jest žutim Vijetkong-pičkama, da se pravilno izrazimo, koji nikad nisu prestajali s pokušajima da se probiju, čak i kad bi bili okruženi bodljikavom žicom, minskim poljem i još jednim krugom žice.

“Čoveče, njih stvarno boli kurac za sve ovo”, reče narednik. Žuti su umeli da lansiraju ručno napravljeni torpeda od dugačkog bambusovog štapa napunjenog eksplozivom, kojim bi razneli sve nagazne mine,

posle čega bi krenuli u juriš, pretvarajući čitavu noć u pakao. Zato su morali da napadaju prvi. Šest-sedam marinaca šunjalo bi se kroz noć, jedan iza drugog, držeći se za žicu koju bi nosio vodič, da se ne izgube ili razdvoje, ili da ne stanu na neku od nagaznih mina koje su sami postavili. Povremeno bi naleteli na Vijetnamce i onda bi nastupio pakao. Bili bi tad povukao oroz i pustio pušku da sama radi svoj posao, dok ga je, sušeći mu usta, strah razdirao iznutra. Posmatrajući crvene tragove hitaca koji presecaju noć, i neprijateljsku tanad koja su ga podsećala na svice, čiji je spori let pratio tokom letnjih večeri još kada je bio dečak, u njegovoj glavi bi sve počelo da se odvija usporeno. Naši prave crveni trag, a njihovi zeleni. Meci su preletali sa jedne na drugu stranu, noseći sa sobom trenutnu smrt. "Jebote, ovo je fenomenalno!", rekao je Pit Farentino, kada je to prvi put video, "K'o jebeni Božić!". "Da, da. Mir na zemlji i dobra volja među ljudima, seronjo", odgovorio mu Bobi Karson. Bobi je bio iz Vičite, u Kansasu, a Pit iz nekog mesta pored Detroita. Nekada je Pit, sin italijanskog obučara, bio kvoterbek u srednjoškolskom timu, ali je bio suviše nizak da dobije stipendiju za koledž, pa se prijavio u marince.

Njih dvojica su zajedno stradala jednog dana kad su ispred kapije čistili put od nagaznih mina detektorima i obučanim psima iz K-9 jedinice. Pošto su završili krenuli su nazad, ali je naišao kamion i nagazio jednu jedinu minu koja im je promakla. Posle toga nisu mogli ni da ih sastave. Sve što su pronašli bili su pseći zubi, ogrlica, vojnička čizma sa delovima nožnih prstiju u čarapi, pseće litre sa vratnim žilama i ostatke lobanja u koje su se urezali komadi metalnih pločica sa njihovim imenom, činom, serijskim brojem, krvnom grupom i veroispovešću. Kamion je prevezio municiju, tako da je dvadeset minuta posle prvog udara usledio čitav niz najrazličitijih eksplozija: 45-tice, 60-tice, mine, rakete... Sve je to eksplodiralo kao kakav ogroman vatromet za Dan nezavisnosti, učinivši

da se svi sakriju u bunkere, a novajlije da zadrhte, raspitujući se unaokolo da možda nisu napadnuti.

Smrt je bila konstanta. Jednog dana bi bio tu, sutra te više ne bi bilo; nekad bi smrt pogodila prvog do tebe, a drugi put bi slušao priče o nečijoj smrti, svaku strašniju od prethodne, ne zato što se želelo da se preteruje, već zato što je sam strah od Smrti, odevene u crnu pidžamu, slamnati šešir i gumene sandale, priče činio takvim. Povremeno bi se provuklo i govorkanje o nekom kome je metak okrznuo ruku, ili razneo potkolenicu, pa bi mu dali orden i poslali na oporavak. Ako bi stvarno imao sreće, vratili bi ga kući kao heroja.

S vremena na vreme ostajali bi u svom logoru i čekali. Pronela bi se vest da je primećeno kako severnokorejska vojska napreduje ka njima, pa je Bili ležao sakriven iza džakova peska i gledao preko žice i minskog polja ka moru na istoku koje se presijavalo na suncu, podsećajući ga na dane kada je sa svojim ocem, u prijateljevom čamcu, išao na pecanje kod Long Ajlanda. Na zapadu je ležao Laos, druga država, ali su Vijetkongovci lako mogli da napadnu i sa te strane, ili sa severa. Dok je dan zamirao pozivana je artiljerija kojoj su dostavljani podaci, sve dok granate i bombe, zaglušujuće i ubistvene u svojoj snazi, nisu počele da padaju na samo tridesetak metara od njihovih bunkera, pojačavajući tako odbranu za slučaj da vojska Vijetkonga odluči da krene u noćni napad.

Ako bi neprijatelj napao, samo bi pozvali Kamp Kerol ili neki drugi artiljerijski logor koji bi oko njihove postaje napravio vatreni krug. Nije delovalo. Praćeni pljuskom šrapnela iz haubica, žuti su i dalje pristizali. Ponekad bi, tek tako, znali da je neprijatelj tu. Njegovo prisustvo je prosto moglo da se oseti. Tada bi ispalili po nekoliko svetlećih raketa, ne bi li ga uočili. Dan za danom, bez prestanka. Čekali su ga i tražili, želeći da se što pre pojavi, a onda, kada bi se pojavio, želeli su da ode što pre. Dani krvavi, bućni, vreli, vlažni... helikopteri koji preleću iznad glava, tutnjava

topova i sporadična automatska vatra, lovci koji prosipaju napalm i, visoko iznad svega toga, potmulu huk bombardera koji putuju na sever.

Bilo je i onih dana kada se ništa nije dešavalo. Bili su to tihi, topli dani, ispunjeni blagim povetarcem s mora, koji je sa sobom donosio sećanja na leta provedena na Džouns Biču, ili Saundu. Tada su patrolirali niz put i posmatrali ljude: niske ljude, mrkožute kože razapete preko lica, crne kose skrivene pod slamnatim šeširima. Ponekad bi sreli samo jednog seljaka praćenog jatom od stotinak pataka, koje su, postrojene jedna iza druge, mirno išle za njim; ili grupicu dečaka od pet–šest godina kako vuku domaće goveče za ular. Ponekad bi četa ušla u šumu, gde bi susrela divlje pse. Marinci su pružali korak, ne znajući šta će biti potom, pitajući se da li i neprijatelj oseća isti strah. Niko od njih nije želeo da poveruje da je, u takvoj sličnoj šumi, tigar proždrao nekog vojnika – jednostavno ga je zgrabio i odneo sa sobom – sve što je ostalo od njega bili su pocepani delovi uniforme i čizama, i potpuno oglodana lobanja. Bilijev pogled privlačile su starice, kojima su od žvakanja betela² zubi bili crni, ili tamnocrveni, a koža oko usana još tamnija.

I tako je koračao ulicama Jonkersa, ispunjenim starcima koji su videli rat i ženama, koje su u tim ratovima izgubili svoje muževe. Posmatrali su njegov očaj, znajući na osnovu njegove odeće, držanja i otupelosti da je bio u Vijetnamu. Došao je do Bronksa, prošao pored parka Van Kortland, gde je proveo brojna letnja popodneva igrajući fudbal, dok i to nije nestalo i dok, sve dublje i dublje, nije uronio u muziku odlučivši da je džez čitav njegov život i da nema drugog izbora sem da se pomiri sa tim.

Ne vadeći desnu ruku iz džepa svoje vijetnamke, Bili levom rukom skloni svoju dugu plavu kosu sa čela, prstima raščešlja bradu, zatim se pope stepenicama do nadvožnjaka na kome se nalazila železnička stanica u 242. ulici i sede u voz ka Menhetnu, gonjen potrebom da se izvini Džoijevoj majci što je dozvolio da njen sin pogine.

²Vrsta biljke koja raste u Indiji i jugoistočnoj Aziji – prim. prev.